

Fóia acést'a ese totu a opt'a di — dar
prenumeratiunile se primescu in tóte dílele.

Pretiułu pentru Austria pe anu 6 fl. v. a. pe $\frac{1}{2}$ de anu
3 fl. pe trei lune 1 fl. 50. cr.; pentru alte tieri: pe anu
7 fl. 20 cr. pe $\frac{1}{2}$ de anu 3 fl. 60 cr. pe trei lune 1 fl. 80 cr.

Tóte siodiunile si banii de prenumeratiune
sunt de a tramite la Redactiune:
Strat'a lui Leopoldu' Nr. 33.

Calindariulu Gurei Satului,

pe anulu 1870

a esítu de sub tipariu, pretiułu 40 cr., pe posta nu se tramitu mai pucine decâtu 5 esemplarie. Veniti, nu
'ntardiati, ci cumperati.

Nu potu declamá.*)

(De proba din Calindariulu Gurei Satului pe 1870.)

Doi amici me provocara,
Ca sê viu a declamá.
Am primitu onórea rara,
Deci acum in asta séra
Canta sê declamu ce-va.
Inse ce? Nu sciu. E bine,
Eu v'o spunu dar apriatu:
M'am ganditu multu, inse 'n fine
Unu sujetu bunu n'am aflatu.
Vedeti dara, cá asiá
Astadi nu potu declamá.

Apoi mi-a plesnitu prin minte,
Ca sê scriu ce-va realu,
Si cu sufletulu ardinte,
Inse fara complimente,
Sê cantu verde natiunalu
Despre santi'a direptate . . .
Dar abié cá incepui,
Observai pe ne-acceptate,
Cá la noi dreptate nu-i.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá.

Ce sê facu? Ah, éta, éta,
Unu sujetu de multu oftatu,
Voiu sê cantu dar eu indatu
O cantare minunata
De cutare mecenatu!
Dar cu care sê 'ncepu óro
Dintre cei nenumarati?
Nici cu unulu, fratióre,
Cá-ci la noi nu-su mecenati.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

Me pusei cu bucaría
La mesuti'a mea de scrisu,
Si 'ncepui de locu a scrie
O micutia poesia
Despre scumpulu nostru visu;
Si lasandu de-o parte glum'a,
Am cantatu sperantie vechi;
In struni . . . pst, cá-ci acuma
Si paretii au urechi.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

Dar la naib'a! Eu in fine
La doi prieteni am promisú,
Cá voiu declamá. E bine
— Mi-dísesem — se cuvino
Sê 'mplinescu. M'apucu de scrisu;
Si 'ncordat'am biét'a lira,
Sê cantu despre romanismu, —
Dar mi-iese o satira,
Cá-ci la noi e egoismu.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá.

Dar vediendu, cá cu do-aceste
Eu la cale n'o sê scotu, —
Incepui sê scriu poveste
Despre mame si neveste
Ce romane-su peste totu?
Dar acuma dienu mi-e frica
Sê ve spunu ce-am inventatu,
Cá-ci mani'a loru mi-strica,
Sciti cá inea-su nensoratu.
Fiti buni dar a me iertá,
Cumca nu potu declamá!

*) S'a declamatu de autoriulu in concertulu din Siomecut'a-mare, la 11 aug. 1869.

Unu faptu umanu.

(Noveleta.)

I.

Timpulu erá mai frumosu ca *primele* luniloru, candu *caputatii* si *pioiatii* si-scotu diurnele. Sórele constitutiunii dualismului reversá radiele *plumbtie* a supra campieloru frumóse din Tofaleu. Zefirii *selbategi* a asupririi recoriau animele romaniloru. In paduri si munti pasceau turme de oi si vite, si pastorii pré-mareau cu flueraşiele loru pe Ddieu, pe angéri si pe toti santií din ceriu a caroru limba dulce, limb'a magiara, resuná pan' la ei. Plugarii si-arau pamenturilo, acoperiti de sudori pe frunte, dar c'o pietate nespusa, cugetandu cu oftári la prescurile si parastasele (darile grele) ce au de-a jertfi acestui Ddieu si acestoru *santi* puternici. Toti erau fericiti de placeriile lúmei — unguresci, chiaru si flacaii satului, Vasilie si Tóderu, gálgaiau cu voluptate deplina rachiutiulu dragutiu din crismuti'a lui Itzig.

II.

Sér'a s'apropiá. Plugariulu, pastoriulu, toti, toti, alergau a casa spre a-si omóri fómee cu malaiulu uscatu, care din mil'a Ddieului si a *santiloru* puternici de adi, si-i-lu potea inmoiaí cu — apa; si spre a-si repausá membrele oboşite a trupului in somnulu pe care inea nu s'a pusu dare. Si Itzig, birtasiulu satului, siedea la més'a sa, si calculá c'o bucuria interna banisiorii ce i-a pigulitu din pungutiele tieraniloru, si i anumerá d'arendulu pe toti cáti i erau lui datori pentru *spiritulu* ce domnoşee adi sub ocarmuirea stranepotiloru lui Atil'a — si detorasi d'acestia avea fericitulu Itzig tare multi.

Dar ce sê vedi! si ce sê fia!

Femoi'a lui Itzig, c'o facia desperata, cu manile smulgându-si perulu:

— *Jai, Jai. tatele- si mameleben!* — strigá ea — *est geschehn mel ans*, suntemu perduti, perduti!

Itzig saró spariatu de la mésa si alérgea cu muiere-sa la tololoiulu si spectacululu inspaimentatoriu ce erá pe stradele satului.

III.

C'o óra mai tardiu, dominá o tacere mormentalá in intregu satulu. Numai suspinele de mórte a bietiloru sateni care s'afflau adrobiti pe ulitie; numai strigatele lesínate a mameloru cu copii la titie, pe cari esecutorii sentintiei in procesulu presiedintelui tablei regesci din Osiorheiu, le affara pe unele ascunse pe dupa cuptóre, ér pe altele prin poduri si cotetie; si numai unu echou ingrozitoriu a 300 suflete de romani, ce strabatea de la capetulu satului, si care petrundea pan' la mormentele lui Arpad si-a lui Szent-István spre a-se infiorá chiaru si ei de tirani'a ast'a asiatica, — conturbá liniscea adénca.

Locuitorii satului s'au sbiciuitu fara de mila din satu.

Dar Itzig jidovulu, si femeí'a sa, scapara norocosi. Tiranii n'au potutu pune mân'a pe ei. Eráu amendoí ascunsi sub matráti'a patului, si si-tieneau cu patru mani, ca ferulu, punguliti'a de bani.

— Vai! ce sê fia ast'a, dragulu meu! — dícea nevest'a tremurendu din dinti — *so wahr ech leb*, d'aceste n'am mai vediutu, numai *mamele* mea dícea:

cá tare de demultu, erau asié numiti, *huni, tatori, vandali*, si acestia faceau lucruri asié de *unerherte*.

— Pasa-mi mie de ast'a! *der schlog soll en trefn* numai pe Apor! a luatú totu ce au datorasii mei, si acum de unde sê scotu eu de la ei banii.

— Vai, dragulu meu! candu am audítu eu de porunc'a mare a baronului Apor, si candu am vediutu ce incepe sê se intímple, eu, erá se picu in. . . . .

— Pst . . . . *ka gseres mehr* . . . taci, neci unu cuventu mai multu despre Apor, cá-ci indata ni-ar potó taiá si grumazulu.

IV.

Erá deja nópte. Itzig si femeí'a s'a, mai multu de spaima decâtu de somnu, adormisera. Esecutorii ordinatiunii baronului Apor, sê scaldau in vinulu celu scósera din pivnitiele tieraniloru alungati. Afara suffá unu vântu rece, mai rece ca monstruósa suflare a legalitatii si umanitatii magiara. O ploia torenta incepu, si la lumin'a fulgereloru ceriului strigau 300 suflete de romani: tirania! tirania! de trei ori tirania! — si aploarau apoi la resplat'a ceriului care in-susi erá turburatu de acestu faptu barbaru, cá-ci la fia-care cuventu alu desperatiloru romani, respundea cu durduituri puternice si le spuneau lorú, ca man-giara: *ór'a a 12 nu-e departe!*

Din adeverurile „Gurei Satului.“

Aibi bani, nu ca mine; fii sanetosu, nu ca pung'a mea; cugeta numai despre tine, ca cei „cinci“ si cei „diece“; nu fi defolu satiricu, ca redactorii umoristici, cari si-perdu renumele inaintea — renegatiloru — si-apoi sê scii cá-i traí fericitu in lume.

Vrei sê ai calésa cu patru cai, séu de ti-e dorinti'a mai mica, si te indestulesci cu unu calu frumosu si bunu de calaritu, precum ti-poti aboná spre esemplu unulu si in Pest'a, si vrei sê faci furóre ga-valerésca prin capitale si pe la asociatiuni, atunci baga sama, sê nu-ti díca gurele rele, cá: nu-su a tei.

Nu ambitioná sórtea nimerui, si cugeta cá-e mai scumpa iubirea natiunii decâtu decorárilé strainiloru, care le primescu ministrii romani d'acum.

Nu te topi de amorulu inimiciloru patrioi tale, ci topesce-lu tu acelu amoru.

Nu e bine a fi colectante pentru redicarea monumentulu lui *Marianu*, specialu inse, dupa parintele Moisiu — totusi.

Viéti'a cea mai frumósa e a militariloru: chiaru numai copriari de ai fostu, impuni la toti! in societáti, fia acele cátu de 'nalta, joci rolulu de gavalerulu primu; intre deputati, treci de nationalistulu celu mai invapaiatu, chiaru si de duhalu nationalismulu ti lu-indópa condeie — straine; si-apoi in cafenele, ospetárii, bordele etc. firesre totu tu esti celu mai — admiratu.

Celu mai placutu adeveru a dameloru amusan-te este: minciun'a cornurata.

Celu mai gigantu delictu de presa este, cá be-tran'a „Gazeta“ turbura somnulu dulce a invalidei „Concordia“ amintindu de ea.

Sunt in viéti'a popóreloru lucruri, cari cu greu le esprimi, le simti inse cu atât'a mai tare: Quot'a, Dualismulu, Câne-cretiu etc.

De vréi sê fruezi dulcéti'a vietii, urméza pe

„acrobati”, dormi în visuri ideale, și te vei trezi cu grația de „susu” și cu „stele” mandre pe peptu, și dormi apoi în continuu, dormi somnulu lungu și le-targicu alu indiferentismului și te vei scula d'odata în paradisulu — posturiloru grase.

Calulu, de si multi dintre cai se însira în ras'a celoru „nobili”, remane totusi — calu.

Nu toti invetiatorii sê ni fia de modelu, câ-ci usioru am putea fi apoi cei mai — neinvetiati.

Acei ómeni cari sbiera mai multu, câ *nattunea* le stâ pe anima, mintiescu mai cumplitu. Abié unu brusu uscatu are locu pe ea.

Acei patrioti mari cari în congrese straine si-cerca sustienerea autonomii biserecii loru, facu chiaru ca *cuculu* care si-canta dorulu seu în vi'a pustia si nu-i place padurea si campile sale verdi si frumóse.

Regularitatea absentării deputatiloru de la die-t'a din Pest'a, o observi numai candu se intempla minunea de su toti — de facia.

Lui Zsiga bácsi nu i-i atât'a de ce i-se comu-nica pe sub mâna pentru foi'a s'a, decâtu de aceea ce i-se comunica — în mâna.

Cele mai multe domnisióre — nu romane — sunt mai sanetóse candu patimescu de morbulu — animei.

Li-e usioru ministriloru Ungariei mare, a-si indreptá orologiele loru dupa tempu; cu atât'a li-e mai greu inse a indreptá orologiulu pseudo-constitutiunii loru într'o adevărata constitutiune liberala.

Camer'a magiara „c'unu glasu”-a votatu honve-dii si „c'unu glasu” a si protestatu în contr'a liberta-tii natiuniloru.

Tóte cáile conducú la fericire, numai — deaco-romanu sê fi.

Catastrofa cea mai mare a imperiului nostru ar fi déca pe unu momentu numai ar fi oprita — berea si rachiulu.

Nici în o fóia magiara n'am cetitu: „Romanii de dinóce, si de dincolo de Carpati!” Sciu ele bine câ romanii în totuloculu su-romani, si pe frati nemicu nu i desparte.

Romanii dfeu câ Ungurii au rapitu indepen-dinti'a Transilvaniei cu nedreptu. Dar dupa parerea-mi separata nu-e asié. Acestu „nedreptu” alu loru, este unu *dreptu* nou ce si-i lu-au croitu insiai, si acesta-e conceptulu loru de dreptu de la Atil'a încóce pana ce si-oru creá si romanii dupa conceptulu loru unu — *dreptu*!

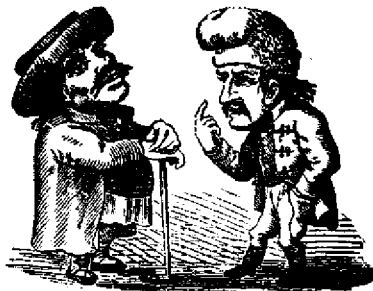
De ti-su facultátile pré pucine pentru a fi, — spre esemplu ministru de finantie, asigura-te cu averi si pentru stranepotii tei, — séu spre esemplu atare oficialu, micu séu mai mare, lasu sê te pensioneze batar cu vre-o 10,000 de taleri, si lauda apoi pe ddiu câ traesci într'unu statu binecuventatu.

Nu fi nedreptu si tiranu fatia cu popórele, nici atunci candu socotesci a te face ministru în — Mon-goli'a.

Eseemple de nationalismu nu dá nimerui, ca cei cu „statu'a lui Gutenberg”, câ vei poté deveni — ridiculu.

Sê díce câ romanii sunt *seraci*. Ast'a nu-e ade-veru. Aboneze-se ei numai cu totii la „Gur'a Satu-lui” si-apoi se remana de ocara de nu s'oru *inavufi* de — adevăruri mai multe si mai pretreatórie.

TANDA si MANDA.

T. Unde ai fostu, frate Mando?

M. Da nu scji, câ s'a deschisu diet'a?

T. Apoi dóra nu esti si tu deputatu?

M. Ba dío! Si inca deachistu, si-apoi bietii deachisti trebuie sê fia totu-de-una de fatia, candu suna porunca.

T. Cetitu-ai, frate, ce scrie „Albin'a”?

M. Aceea, câ Romani'a se ne de pe fia-care anu *arme spirituale* de unu milionu?

T. Da. Si asié e câ ideea-e buna, minunata?

M. Buna-e cucului! Buna ar fi, frate, si si mi-nunata, de n'ar fi *ideea* ci — *realu*.

Appppellu.

(Conformu ortografiei academice.)

Dualismulu, trage a — mórte. Óre pre cine nu petrunde pana în adenculu — *calóaiulu* acésta scire trista? Romaniloru! sciu câ vo stâ la *randia*, man-tuirea acestui muribundu. Mediculu seu din Vien'a nu-i mai póte prescrie altu receptu decâtu: *federalismulu*. Acésta medicina inse e detotu scumpa în tíer'a nóstra a *suprematisarii*. E lipsa simtábila dar, de generositatea nóstra. Apolezu dar la voi! Deschi-detii pungile vóstre golite, contribuiti, micu cu mare, pucinu séu multu, ca astfeliu, candu i vomu díce: *in veci se fie somnulu teu*, sê fimu toti cu anim'a liniscita câ ni-amu implinitu detorinti'a ultima.

Eu si Compani'a ni-sacremu întregu venitulu curatu de unu anu care suia, dupa cum a calculatu — *órecine*, precum se vede în list'a ce o deschi-demu:

List'a mari animosiloru contribuitori:

Gur'a Satului .	0006 fl.	(nesolviti)
Tanda . . .	008 fl.	„
Manda . . .	007 fl.	„
Trénca . . .	003 fl.	„
Flénca . . .	002 fl.	„

Sum'a totala 0008 dí: optu mii fl. (nesolviti *).

Gur'a Satului m. p.

*) Dupa ce voru mai incurge contribuiri mari-animóse de speci'a acést'a, numele respectiviloru sê va publicá în fruntea fóiei, ér banii (nesolviti) se voru transmite la locul competentu.

➡ Numerulu trecutú s'a numerisatu reu, a nume în locu de „34” e a se ceti „35.”

Copilulu bolnavu.

B. E bolnavu copilasulu nostru. Ar fi bine sê-i dâmu din medicin'a asta.
 A. Dar ce va fi atunci de mine?

La culesu de vîi.

Gur'a Satului: Ce faceti fratiloru?
 Manda: Amu vinitu sê ne bucurâmu celu pucinu acî de libertate de presa.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoru: **Iosifu Vulcanu.**